Stříbrný e-vítr

Časopis Českého spolku v Košicích Ročník 3., číslo 5, 2011

Za kulturními a historickými pamětihodnostmi Prahy a okolí a po stopách kulturních osobností tohoto kraje ČR

Podzimní akademie 2011

Rok se sešel s rokem a u autobusu se sešli noví i staří harcovníci s dobrou náladou a těšili se na nové zážitky a poznávání věcí příštích.

Dlouhou cestu do Prahy nám vedoucí zájezdu Jiří Gregorek krátil vyprávěním o místech, kterými jsme projížděli na Moravě. Minuli jsme pomník rozvodí pro Severní a Středozemní moře, viadukty u Lipníku n/Bečvou, připomenul nám i krátký tunel vybudovaný při příležitosti návštěvy Františka Josefa I., jen na jeho přání. Mezi Olomoucí a Prostějovem si připomenuli Jiřího Wolkera a Svatý kopeček. Stihli jsme i včas dojet na hrad Český Šternberk, abychom mohli absolvovat poslední prohlídku toho dne.

Hrad byl založen kolem roku 1241 Zdeslavem z panského rodu Divišovců na skále nad řekou Sázavou a pojmenovali ho Sternberg (v erbu osmicípá hvězda). Pro kamenný podklad neměl studnu, byl dvakrát dobyt, jednou Jiříkem z Poděbrad, podruhé při selských povstáních. Po roce 1948, kdy hrady a zámky propadly státu, tehdejší majitel jako jediný v ČSR měl funkci kastelána a mohl provádět návštěvníky po „svém“ hradu. Hrad od svého založení vlastní jen rod ze Sternberka. Zajímavá je tu i sbírka dýmek, přičemž jejich majitel byl nekuřák, malby nebo autentické umělecké předměty Kašpara ze Sternberga, zakladatele Národního muzea. Štuková výzdoba nové kaple sv. Šebestiána a místností, pracovna s fotografiemi předků, umístěných v koruně stromu namalovaném na stěně jako rodokmen, dětský pokoj s trojramenným lustrem (jeden chránič žárovky je jiný, kdy současný majitel jako dítě ho míčem rozbil a nahradil z hosťovských pokojů, aby matka nic nepoznala, což se mu podařilo), malby koní a bitvy u Sadové 1866, kdy zvítězilo Prusko nad Rakouskem (mělo zadovky a ty se rychleji nabíjely než předovky, ale historikové tuto výhodu popírají). Na obraz této krvavé bitvy se přimaloval i sám autor – rakouský voják bez přilby. V knihovně na stole leží kniha Řádu neuposlechnutých rozkazů Marie Terezie. Dostal ho každý, kdo neuposlechl rozkaz k ústupu, obhájil své pozice a zvítězil. Byla to hrubá kniha a celkem jsou tři.

Konečně cíl naší cesty! Rychle ubytovat, oddechnout a nabrat sil na druhý den.

PRAHA - ze stanice metra Malostranská, jsme vstoupili do Valdštejnské zahrady, obdivovali Salu terenu s výjevy z Trojské vojny, sochy Adriena de Vries, Krápníkovou stěnu (umělá skála tvořená bizarními detaily). Odtud jsme pokračo-

vali Valdštejnským náměstím na Malostranské, pohlédli na kostel Sv. Mikuláše a Nerudovou ulicí (hostinec U dvou

slunců připomněl Jana Nerudu) došli na Hradčanské náměstí. Byl krásný den a každého uchvátil pohled na sluncem zalitou Prahu, její střechy v podhradí s historickou válečkovou krytinou, tzv. prejzové střechy a ještě zvukově vnímali tóny Vltavy z Mé vlasti, které vyluzovali na svých nástrojích muzikanti. Kolem Schwarzenberského paláce s jeho charakteristickými sgrafity a oproti stojícího Šternberského paláce (dnes Národní galérie) jsme se Loretánskou ulicí dostali na Loretánské náměstí se sochou Edwarda Beneše, velkolepým Černínským palácem (Ministerstvo zahraničních věcí) a trošku z kopečka oproti je Loreta se Svatou chýší, pod níž je krypta rodiny Lobkoviců.

Při návratu na Hradčanské náměstí jsme zhlédli ceremoniál výměny hradní stráže u Matyášovy brány, prošli nádvořími hradu a neopomenuli vstoupit do chrámu Sv. Víta a samozřejmě zajímala nás i vynovená Zlatá ulička.

Na vrcholu Starých zámeckých schodů jsme z vyhlídky obdivovali pražskou oázu klidu – zahrady na jižním svahu Hradčan. Vznikly v XVI. století, kdy tato strana vrchu přestala sloužit obraně Hradu a hradby byly bourány. Šlechta a bohatí měšťané tyto pozemky skupovali a postupně se z jejich užitkových zahrad stávaly zahrady pro odpočinek a kratochvíle. Jejich uspořádání a výzdoba byly prestižní záležitostí.

Potěšila i obnovená svatováclavská vinice nad schodami. Mohli jsme si všimnout, že se tu pěstuje vinič asi jako v době sv. Václava - „na hlavu“, převážně modré barvy.

Unaveni, ale nezdoláni jsme podle řeky prošli mezi Malostranskými mosteckými věžemi na Karlův most s jeho 16 sochami na severní a týmž počtem na jižní straně, převážně od Ferdinanda Maxmiliána Brokoffa a Matyáše Bernarda Brauna. Prohlížet si je podrobněji, proplétat se davem turistů, obcházet stánky se suvenýry a kresbami, obdivovat Hradčany, Kampu a řeku, bylo pro náročnost programu dne nemožné. Tak jen krátký pohled na sochu Sv. Jana Nepomuckého, jehož autorem je Jan Brokoff (1683). Podle ní vznikaly a vznikají další plastiky u nás i v cizině. Jeho atributy: rocheta, palma mučednictví a kříž, pět hvězdiček okolo jeho hlavy – ty se prý zjevily, když byl svržen do vody. Symbolizují 5 písmen slova TACET, což znamená mlčí.

Další zastavení u Staroměstské mostecké věže, dominanty Křížovnického náměstí s pomníkem Karla IV., kostelem sv. Františka z Assisi na severní a na východní straně kostel sv. Salvátora, mezi kostely je pak viniční sloup se sochou sv. Václava (byl tu viniční úřad), u sloupu je údajně nejstarší kamenná dlažba v Praze.

Poznávání památek staré Prahy jsme ten den ukončili jak jinak, než na Staroměstském náměstí u jeho radnice s orlojem a připomněli si další památky tohoto náměstí – Kostel Panny Marie před Týnem, v němž je pochován Tycho de Brahe, dům u Kamenného zvonu, sídlo české královny Richenzy (manželky Václava II.), kruhové sousoší s Janem Husem, druhý chrám sv. Mikuláše a popraviště 27 českých pánů.

Za tak krátký čas se nedá projít ani vidět v Praze vše, co člověk pozná z historie, ale asi pro každého z nás jsou to drahá místa uložená v paměti. Další prohlídka Prahy byla víceméně individuální. Je tu nepřeberné množství lákadel a možností. Jen na Hradčanech kdybychom chtěli absolvovat jen polovinu nabídek, nestačil by na to celý týden.

Nechybělo ani setkání a milé posezení s panem profesorem Tichým a společný večer s programem v oblíbené hospodě U Fleků.

NÁRODNÍ DIVADLO – kdo by neznal tuto renesanční budovu postavenou ze sbírek peněz celého národa. Nejprve se

zakoupil pozemek solnice s rozlohou necelých 28 akrů, měl lichoběžníkový tvar, což ztížilo podmínky autorům budovy. Období Bachova absolutismu, nedostatek peněz a rozpory mezi mladočechy a staročechy podpořilo výstavbu Prozatímního divadla na jižní části pozemku architektem Ignácem Ullmanem. Zahájení jeho činnosti – 18. 11. 1862 premiérou Smetanovy opery Dalibor. Nakonec přece jen mladší a pokrokovější generace - zastánci velkolepější koncepce ND (Sladkovský, Tyrš, Neruda, Hálek), se dostali do Sboru pro zřízení českého národního divadla v Praze.

Architekt Josef Zítek vypracoval návrh a začalo se stavět. Položení základních kamenů bylo velmi emociální a událo se 16. 5. 1868. Do Prahy je přivezli z památných míst celých Čech – Říp, Blaník, Radhošt, Vyšehrad, Hostýn na Moravě, Žižkov, Svatobor u Sušice, Branka u Náchoda, Boubín, Zlatý kůň u Berouna, Trocnov, Prácheň u Horažďovic, domažlický Čerchov, Buchlov, Lipník, Helštejn, Doudleby, Záhlenice, zříceniny podlažického kláštera u Chrastě. Na kameni z Řípu byl nápis: Z Řípu svůj domov vzal, na Bílé hoře dokonal, v matičce Praze z mrtvých vstal. ND bylo slavnostně otevřeno 11. 6. 1881 Smetanovou operou Libuše, zkomponovanou právě pro tuto událost. Za 2 měsíce však požár zničil měděnou kupoli, hlediště i jeviště divadla. Byla to národní katastrofa, ale vyvolala nezdolné odhodlání mít své ND a během 47 dnů se vysbíralo milion zlatých. Neshody o tom jak má rekonstrukce a samotné divadlo vypadat, vedly k odstavení architekta Zítka a na jeho místo byl povolán arch. Josef Schulz. Ten prosadil rozšíření budovy o nájemný dům dr. Poláka - stál za Prozatímním divadlem, které též začlenil do stavby ND. S velkým citem respektoval styl Zítkovy budovy a podařilo se mu spojit tři budovy různých autorů v jednotný celek. Konstrukce střechy ND už je ocelová a vyrobená ve Vítkovických železárnách.

Na výzdobě ND se hlavně podíleli: Bohuslav Schnirch, František Ženíšek, Václav Brožík, J. V. Myslbek, Julius Mařák.

Rekonstrukcí ND z roků 1977 - 1983 celý suterén získal až 9 podlaží, složitá jevištní technika je ovládaná počítačem. Právě ve druhém suterénu jsou základní kameny a maketa ND.

Při posezení v hledišti během výkladu průvodkyně jsme mohli sledovat přípravu jeviště na večerní představení, v jeho „hloubce“ i stěny včleněného Prozatímního divadla a napůl vytaženou Hynaisovu oponu. Nad ní známé heslo NÁROD SOBĚ. Pod stropem s osmi Ženíškovými alegoriemi múz (architektura, sochařství, malířství, hudba, mimika, tanec, epika a lyrika) visí křišťálový lustr – je přesnou kopií původního podle návrhu Zítka, který byl zničen při požáru ND.

K nejkrásnějším prostorám ND patří hlavní foyer. Je tu známých 14 lunet Vlasti podle návrhů M. Alše: Strážci na pomezí, Pověsti a osudy, Domažlice, Léčivá zřídla, Rudohoří, Severní průsmyky, Jizera, Trutnov, Krkonoše, Dvůr Králové, Chrudimsko, Táborsko, Otava zlatonosná a Žalov. Na stropě je malířský triptych Fr. Ženíška, Zlatý věk, Úpadek a Znovuvzkříšení umění. Malby na stěnách jsou společným dílem Alšovým a Ženíškovým. Na chodbách a foyeru jsou busty tvůrců a umělců ND. Na stěnách schodišť pak fotografie našich popředních herců a inscenací, ve kterých hráli. Těch schodů bylo dost! Ale výšlap na střechu, kde stojí na balustrádě 9 soch – Apollón s múzami, za nimi dvě Trigy a my máme možnost vidět je zblízka! Od průvodkyně se dovídáme, že ta blíž k řece byla dělána jako první (zkušební odlévání), je tedy i „těžkopádnější“, druhá Triga už působí dynamičtěji.

KŘIVOKLÁT – královský hrad skrytý v lesích jen půl dne koňmo od Prahy. Má podobu trojúhelníku, podle podloží, na kterém stojí. Severní křídlo tvoří palác s obytnými prostory, v jižním křídle je hezká kaple s přenosným skříňovým oltářem, na něm Panna Marie korunovaná dvěma králi (její pohled směřuje na královské lože) a na křídlech oltáře jsou čtyři výjevy z jejího a Ježíšova života. Kostelní lavice mají na svých krajích vyřezávané bizarní živočichy podle fantazie stolaře. Pod kaplí je vězení, zde byl vězněn i „alchymista“ Rudolfa II., Edward Kelly. Za protihabsburské povstání 1848 tu strávil Jan Augusta 16 let. Vězení bylo velmi přísné – bez denního světla a málo stravy.

Je tu i lovecký kočár s otočným křeslem, který nechal udělat Valdštejn co by držitel hradu pro Karla VI., otce Marie Terezie, když ten se lovu pro zdravotní stav nemohl zúčastnit na koni. Karel VI. si tak mohl užít lov, na jedno odpálení skolil 106 jelenů. V západním křídle se v Královském sále (menší kopie Vladislavského) odehrávaly všechny společenské události. V něm král hodoval, soudil nebo pořádal turnaje. Není tu krb, vytápění bylo zabezpečené železnými koši s dřevěným uhlím. Ve vrcholu trojúhelníku stojí samostatně obranná věž Donjon s hladomornou, do ní spouštěli odsouzené k zapomenutí, tzv. oublié, otvorem v stropě. Hrad několikrát vyhořel. Díky romantickému nadšení jeho majitelů Fürstenberků byl obnoven a udržován až do roku 1929, kdy ho prodali státu. Pod hradem je údolí Plakánek, váží se k němu pověsti, ale pravdou bude, že tu bylo množství milířů a z dýmu, který se táhl údolím, oči místních obyvatel stále slzely.

PŘÍBRAM – s historií a okolím tohoto starého hornického města ležícího na Zlaté (solní) stezce nás seznámila Jaroslava Marcziová. Jeho dominantou je poutní místo - Svatá Hora. S příchodem březnických jezuitů v roce 1647 se rozvíjí i svatohorský mariánský kult. Malá kaplička už nestačila a tak roku 1658 narýsoval vlašský architekt Carlo Lurago první projekt na vybudování velkolepého poutního místa podle návrhu jezuity P. Benjamina Schleyera. Stavba je pojata jako mariánský hrad: náměstí s mariánským sloupem, vstupní východní brána, ambity se čtyřmi

rohovými kaplemi a dalších 9 oltářů, malé nádvoří a uprostřed vyvýšená svatyně Panny Marie Nanebevzaté. Sošku prý vyřezal roku 1348 z hruškového dřeva sám arcibiskup Arnošt z Pardubic. V r. 1732 byla soška korunována a při této příležitosti příliv peněz a darů umožnil další výzdobu – vymalování ambitů příběhy zázraků. Hlavní oltář svatyně je celý ze stříbra a protože jsme tam byli i v čase mše, měli jsme možnost vidět zblízka oltář i svatohorskou Pannu Marii.

V blízkosti baziliky stojí Svatováclavský dub starý 600 let a Mariánská studna z r. 1634 vyhloubená snad poustevníkem Janem Procházkou, s nímž se pojí první doložený zázrak. Je zastřešená věží, na jejíž zadní straně je namalovaná Panna Marie sledující očima procházející poutníky z jedné strany na druhou.

O Svatou Horu se starají redemptoristé, ti také dosáhli, že v roce 1905 byla povýšená na „baziliku menší". Mohutný požár 27. dubna 1978 zničil střechu kláštera, proboštství a severní části ambitů spolu s věžemi nad kaplí Mníšeckou a Plzeňskou. S velkým úsilím a náklady bylo vše opět obnoveno.

Součástí Příbrami jsou i Březové Hory, kde se nachází Hornické muzeum v areálu Šefčínské šachty, dolu Vojtěch, kde bylo dosaženo světové prvenství 1000 metrů svislé hloubky na jednom laně, a dolu Anna. Bylo tu i slavné Montánní učiliště (1849). Po roce 1945 – těžba uranu. Spolu s ním je i nechvalně známý tábor pro politické vězně Vojna, který je nedaleko místa posledních výstřelů 2. světové vojny, které padly 12. 5. 1945 při obci Slivice.

V nedalekém Rožmitále působil autor České mše vánoční, Jan Jakub Ryba a na Vysoké rád pobýval a komponoval Antonín Dvořák. V Příbrami se narodil i spisovatel Jan Drda, herci Josef Hlinomaz a Karel Effa, sochař Václav Šára a fotograf František Drtikol.

PIČÍN – obec s nezvyklým názvem, ale s kouzelnou Pohádkovou zemí paní Vítězslavy Klimtové. Psát o všem, co ve své zahradě a domku tato žena vytvořila, by bylo na knihu. Už jen naučná stezka skřítků s kouzelnými jmény (Houbábinka nachová, Raráš netopýří, Dědeček Poletucha nebo Postelníček) a nápaditým popisem jejich života a herbáře, dračí jeskyně s trojhlavou mámou dračicí a jejím mládětem, osedlaný šnek – chybí jen Ferda Mravenec, vodnická svatba na štice. V domku pak Dráček Dobráček, Mluvící strom, kouzelná zrcadla barvou nás usvědčující, či jsme v životě lhali a další pozoruhodnosti z říše skřítků. Každý z nás by asi z času na čas potřeboval skřítka Zášupšáka, který vše uklidí a snad bychom to i nalezli, prý je trošku škodolibý. Můžeme se těšit, že se s tímto světem sejdeme příští rok v Košicích. Právě se vše domlouvalo. Ještě připomenu, že jsme v Pičíně měli i výborný oběd.

DOBŘÍŠ – rokokový zámek leží mezi rybníky Papež a Starohuťský, postavený rodem Mansfeldů v 18. století (vymřeli po meči). Rodovou smlouvou při svatbě kněžny Izabely s knížetem Colloredem se dohodlo na novém rodovém názvu Colloredo – Mansfeld. Za 2. světové války zámek vyvlastnili Němci a po vál-ce stát, pro Svaz spisovatelů. Dnes je opět v rukách Colloredo – Mansfeldů.

Zámek obklopuje francouzská zahrada a za ní je anglický park. Prošli jsme francouzskou zahradu, došli k Fontáně napájení Héliových koní, budova oranžérie za ní se opravuje, a tak skleník, voliéra a technické prostory v ní nebyly přístupné.

V nedaleké Strži získal v r. 1935 od statkáře Václava Palivce z Osova jako svatební dar k doživotnímu užívání letní sídlo (původně správní budova železáren) Karel Čapek s manželkou Olgou Scheinpflugovou.

MNÍŠEK POD BRDY – historie chtiví účastníci výpravy zajásali, když jsme stihli prohlídku tohoto zámku. Leží na Zlaté stezce, vlastnili ho Přemyslovci, až

do doby Václava IV. byl královským majetkem a často zastavován. V r. 1487 se dostal do vlastnictví Vratislavů z Mitrovic a ti ho po třicetileté válce prodali Engelům z Engelsflussu. Engel byl koželuhem a císařským dodavatelem pro armádu a tím zbohatl. Za obranu Karlova mostu proti Švédům získal šlechtický titul. Nechal si postavit zámek (stavitel Martin Reiner a Carlo Lurago). Jako příslušník nižší šlechty nemohl porušit dobové konvence, proto má zámek jen 3 polygonální věže namísto 4. S tím se pojí pověst proč má zámek jen 3 věže - jednou za vichřice, kdy sám ďábel řádil v povětří, strhl jednu z věží a unášel ji pryč, když s ní letěl nad Příbramí, právě zvonili klekání, upustil věž a ta nyní stojí nad studnou na Svaté Hoře, průvodkyně nám však řekla jinou i když podobnou verzi. Zajímavostí jsou věžní hodiny na střední věži. Jsou jednou hřídelí propojené se stropními hodinami v místnosti ve věži, proto ukazují stejný čas. V zámecké kapli sv. Serváce je Škrétův obraz: sv. Servác se sv. Atanasem hájí církev proti bludaři Ariovi. Nad dveřmi jsou namalované orámované supraporty s různými motivy. V kuřáckém salonku jsme obdivovali sošku Japonky sloužící jako seismograf. Podle síly zemětřesení se chvěl jen jazyk, ruce nebo celá soška. Byly tu i předměty denní potřeby – lis na citron, slavkovský porcelán, čajová panenka (udržující teplotu čajové konvice). Štuková výzdoba a malovaný strop s řeckými motivy (Venuše s Marsem a jejich synem, Venušina slavnost). Posledními majiteli je rod Kastů.

STARÁ BOLESLAV – poutní místo k Palladiu. Její 3 kostely jsme chtěli navštívit, abychom viděli na vlastní oči o čem hovoří legendy, s kterými nás seznámila J. Marcziová. Zklamání, že kostely jsou zavřené, bylo velké. Když už jsme byli pomalu na odchodě, zastihl nás pan farář R. D. Mgr. Michal Procházka a ochotně otevřel nejprve poutní chrám Nanebevzetí Panny Marie. A nejen to, řekl nám i jeho historii, popsal boční kaple a s důvěrou před nás položil a nechal nám prohlédnout si Palladium – starobylou ikonu Panny Marie. Jezuité ho v r. 1609 vyhlásili jako ochranný obraz země České. Na místě, kde byl nalezen, je známý obraz vyjadřující nález ikony oráčem, postavení chrámu a nad ním Panna Marie. Mohli jsme se podívat i do kaple Karla I. s jeho ostatky a Božím okem. V blízkosti chrámu se nachází i kaple bl. Podivena, sluhy sv. Václava, na místě, kde byl oběšen.

Na nedalekém Svatováclavském náměstí stojí kostel sv. Václava, postavený jako pokání Břetislava I. uložené mu papežem Benediktem IX. za válečnou výpravu do Polska, odkud přinesl ostatky sv. Vojtěcha. Pod vyvýšeným kněžištěm je krypta, kde ležely ostatky sv. Václava než byly převezeny do chrámu sv. Víta v Praze. Zbytky původního kostela sv. Kosmy a sv. Damiána jsou součástí krypty, je tu i sousoší Matyáše Brauna znázorňující zabití sv. Václava. Interiér kostela je vyzdoben sochami a obrazy ze zrušených klášterů. Velice rádi jsme si prohlédli v těsném sousedství stojící románský kostelík sv. Klimenta a jeho freskovou výzdobu z 12. století. Už jen vřelý dík za vstřícnost a ochotu průvodce, který nám ukázal vše, co se váže k těmto místům.

PRŮHONICKÝ PARK – národní kulturní památka vybudovaná hrabětem Arnoštem Emanuelem Silva-Tarouca. S citem využil protékající říčku Botič i její rybníky s původními porosty a domácí dřeviny obohatil o cizokrajné. Je tu největší sbírka rododendronů, spousta klikatých cestiček, vyhlídky, alpinum na skalách nad Botičem a dendrologická zahrada. Abychom se neztratili, koupili jsme si plánek parku, ale (pro jeho rozlehlost a čas odchodu) stejně jsme daleko nedošli.

Nu a najednou je tu poslední den, návrat do Košic. Protože chceme vidět chrám sv. Barbory v Kutné Hoře, vyjíždíme v 6 hodin ráno z Prahy. V Kutné Hoře smůla. Chrám otevírají v 9 hodin, přilehlé stánky a obchůdky dokonce až v 10. Díváme se na velkolepou stavbu a rozhodujeme, že pokračujeme v cestě domů. Následující přednáška pana Ivana Ježe o vlivu německého romantismu na českou hudbu ve spojení s A. Dvořákem a skladateli a jejich vzájemných vztazích byla velmi zajímavá a poučná. Hudební vložku s výkladem zabezpečila Eva Balušíková. Z díla B. Smetany připravila k poslechu symfonické básně Vltavu a Šárku. Přečetla ukázku opisu jedné zkoušky orchestru v Prozatímním divadle. Hlavními aktéři byli B. Smetana a mladý A. Dvořák. Oba nám přiblížila tyto velikány hudby v jiném úhlu pohledu než jsme zvyklí. Bylo to milé a děkujeme. K dobré náladě přispěla svým „Dnem seniorky“ i Marta Šangalová a Vlado Šipoš nás bavil vtipy a hrou na harmoniku.

Závěrečný společný oběd v restauraci Zavadilka v Prostřední Bečvě a pokračujeme domů, ještě krátká zastávka na salaši Krajinka, abychom se protáhli a případně nakoupili produkty z ovčího mléka.

Díky šoféru Štefanu Uhriňákovi a jeho nezdolné ochotě (přestože nás bezpečně vezl tu spoustu kilometrů a jistě byl už unavený), se každý v Košicích dostal až ke svému bydlišti.

Tato akademie byla náročná na množství informací, každé navštívené místo má svou historii a příběh a tak její záznam snad nedovolí na ni zapomenout. A pro ty, co ještě přemýšlejí, jestli absolvovat takto náročný program je to snad pozvánka, aby neváhali.

Jaroslava Marciová
foto: z archivu účastníků akademie

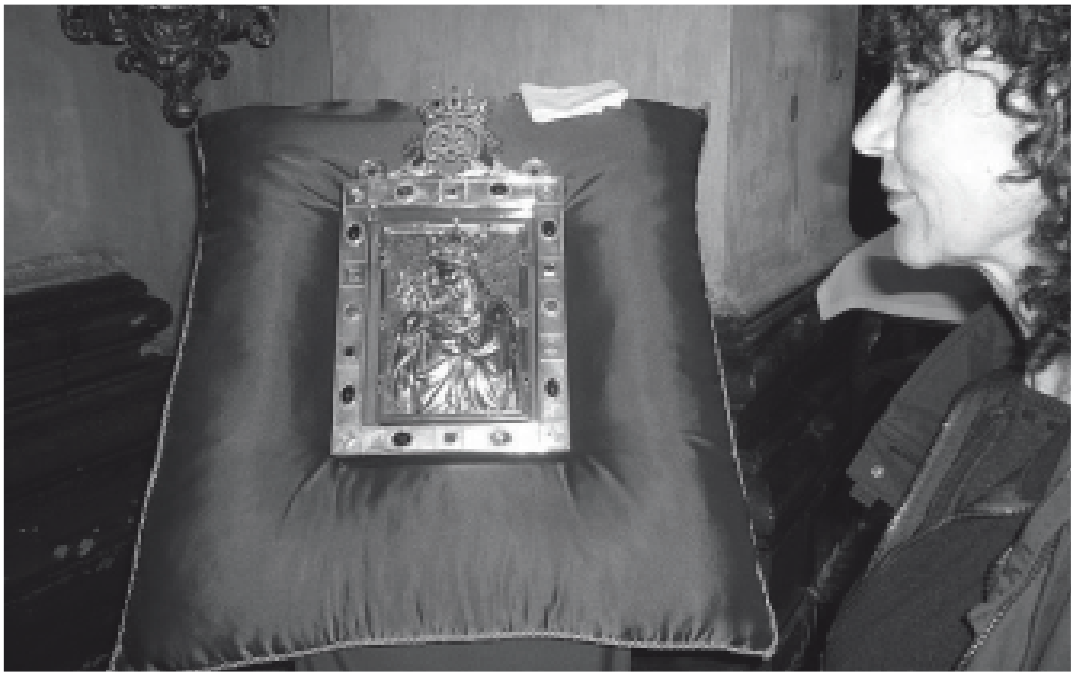

Chlapci a dívky od Bobří řeky

Na samém konci prázdnin čekal na děti našich členů letní tábor s pestrým programem. Počasí nám přálo, sluníčko hřálo – někdy až příliš, ale v krásném prostředí chaty Hámor v Kokavě nad Rimavicí to nikomu nevadilo.

41 dětí a 9 vedoucích se přeneslo do knihy od Jaroslava Foglara: Hoši od Bobří řeky. Příběh vycházel z vyprávění, kterým Rikitan – vedoucí hochů od Bobří řeky – motivoval chlapce k vytvoření klubu a ke snaze stát se lepším i něco zajímavého u toho zažít. My jsme v našem táboře stejným příběhem motivovali všechny děti – dívky, chlapce , malé i velké.

Tento příběh se odehrával v době, kdy divoký západ přestával být divokým. A my jsem se všichni přenesli daleko na sever, kde žil na Bobří řece ve Sluneční zátoce uprostřed lesní divočiny zálesák Farell se svým malým synkem Royem.

V té době již vymírali indiáni, kteří toužili po bílých skalpech a Farell se tedy klidně mohl věnovat lovu, aniž se musel obávat rudých lidí. Žil s nimi v přátelství a v nedaleké indiánské osadě Silver Star jej vždycky rádi viděli.

Malý Roy již neměl maminku, zemřela záhy po dostavění srubu. A tak byl Roy jedinou radostí svého otce. Nebyl však rozhodně sám. Indiánské ženy naučily Roye poznávat kořeny k barvení a léčivé byliny. A jejich rudí muži jej zase učili loveckým a stopařským dovednostem, nejednou přidali i příběhy ze životů svých i svých předků. Roy rostl a sílil. Byl smělý, silný, odvážný i vytrvalý. Nebál se chodit v noci přes močál, kam se pověrčivý indián neodvážil ani za bílého dne. Vydržel celé hodiny mlčky číhat na zvěř, hladověl často den i noc. I dovednosti měl na rozdávání – brzy zdokonalil otcovy pasti a dokázal mnohé věci vyrobit jen z toho, co mu poskytla okolní divočina.

Jednoho dne našel v podkroví několik zrezivělých hřebů určených k zavěšování kůží ulovené zvěře. Umínil si, že na každý z těchto hřebů musí ulovit bobra, jedině tak dokáže své schopnosti. Lov bobrů totiž není žádná lehká práce! Vyžaduje velké obezřetnosti, námahy, vytrvalosti i chytrosti. Jak pomalu se ty hřeby plnily.

My jsme v našem táboře nahradili hřeby bílou stužkou a děti plnily úlohy, za které dostávaly bobříky. Ne pro každého byly úlohy jednoduché a některým dětem se ani nepodařilo všechny bobříky získat. Určitě jsem si ale všichni užili spoustu legrace. Děti se naučily poznávat bylinky, stopovat, šifrovat, přežít v přírodě, střílet ze vzduchovky a luku. Dokázaly odvahu – při nočních hrách. Ale také prošly velice těžkou zkouškou a tou bylo mlčení. Další úlohou byla výroba totemů z přírodních materiálů za kterou každý dostal bobříka zručnosti. Že naše děti mají smysl pro zodpovědnost ukázaly při lovu bobříka dobrých činů.

A když už nám bylo opravdu hodně teplo, čekal nás na osvěžení bazén plný vody a potom fotbal a jiné sporty. Večer jsme si dvakrát poseděli při ohníku a zpívali písničky ze zpěvníků. Jednou byla diskotéka venku, na které většina dětí za pomocí baterek udělala světelnou show. Nad námi bylo nebe plné zářících a občas i padajících hvězd, což dodalo všemu kouzelnou atmosféru.

Tábor byl v opravdu nádherném prostředí, v jehož okolí se nachází velké množství zajímavostí a přírodních

krás. Proto jsme zařadili do programu i dva výlety. Ten první byl do Lesnického skanzenu Vydrovo, kam nás z Černého Balogu dovezla Čiernohronská železnička. Ve skanzenu jsme šli po naučném chodníku a tak se každý (nejen děti) dozvěděl spoustu zajímavých věcí. Na druhý výlet jsme se vybrali úplně jiným směrem a to na hrad Šomoška. Cestou k němu jsme mohli vidět Kamenné moře a vodopád – příroda je opravdu mocná čarodějka.

Na konci tábora nám bylo všem líto, že už je konec. Při všech hrách a činnostech, kterým jsme se věnovali utekl čas nějak velmi rychle a najednou pro nás přijel v neděli ráno autobus a my jsme museli nastoupit. Ach jo!!!

A teď nezbývá než doufat, že se příští rok najde někdo, komu se bude chtít další tábor připravit – že bych do toho opět šla? Ještě se uvidí…

A to už jsem dostala pár ohlasů od rodičů dětí, že chtějí tábor pro dospělé.. Tak nevím, nezní to špatně – vyzkoušíme?

text a foto: Jitka Smrigová

Ráno 20. 10. 2011 nás zastihla smutná zpráva, že té noci skončila svůj statečný boj se zákeřnou nemocí dlouholetá členka předsednictva Českého spolku v Košicích
Věra Priesolová
Rozloučili jsme se s ní v úterý 25. 10. ve 14 hodin v košickém krematoriu.

Věra patřila k zakládajícím členům Spolku, léta se v něm věnovala práci s dětmi a mládeží, jak přirozeně vyplývalo také z jejího profesního zaměření.
Později byla duší nezapomenutelných spolkových zájezdů do České republiky a také duší všeho kulturního, vzdělávacího a společenského dění ve spolkovém klubu.

Vždy plná zdravého optimismu, neotřelých nápadů, nezlomné chuti do života a reálného pohledu na svět.
Obdivovali jsme její velký všeobecný přehled v kultuře, umění, literatuře, filmu.
To všechno uměla použít také ve prospěch spolkového života české komunity.

Mysleli jsme, že ji známe dobře.
Ani tušení jsme však neměli o její neuvěřitelné vnitřní síle a statečnosti, která se naplno projevila v době těžké, nevyléčitelné nemoci.

Milá Věrko, byla jsi tak samozřejmou součástí české komunity v Košicích, že si Tvůj odchod jen těžce připouštíme.
Měli jsme Tě všichni rádi a bude nám chybět kus sebe samých.

Za předsednictvo Českého spolku v Košicích
MUDr. Dagmar Takácsová

Seminář - národnostní menšiny v EU

Ve dnech 8. a 9. 10. 2011 uspořádal Český spolek na Slovensku seminář o životě národnostních menšin v Evropské unii. Tento seminář se konal v Bobrovci u Liptovského Mikuláše. Na tento projekt přispěl finanční podporou Úřad vlády Slovenské republiky z programu Kultura národnostních menšin a etnických skupin a finanční podporou Ministerstvo zahraničních věcí České republiky.

Seminář pořádal ČSnS již čtvrtý rok. V minulých letech jsme pozvali zástupce Slováků žijících v Maďarsku, Chorvátů žijících v Rakousku, Němců ze Slovenska, Rusínů ze Slovenska, Bulharů ze Slovenska. Pro letošní rok jsme pozvali zástupce Poláků žijících na Slovensku, ale také Slováky žijící v Čechách. Zvláště nás zajímalo postavení této menšiny v nám blízké zemi, jejich postavení v majoritní společnosti, vztah českých vládních orgánů k této menšině a všechny ostatní záležitosti dotýkající se této menšiny.

Vzácným hostem na zasedání byl tajemník Velvyslanectví České republiky Mgr. Tomáš Jadlovský. Samozřejmě vzácnými hosty byli také zástupci občanského sdružení Obce Slovákov v Českej republike - předseda Obce Slovákov v ČR doc. PhDr Jaromír Slušný, CSc., předsedkyně regionální organizace Karviná Mgr. Vilma Krňávková a místopředsedkyně regionální organizace Kopřivnice p. Anna Janíková. Dále vítaná byla předsedkyně Klubu Polski v Košicích p. Urszula Szabados a semináře se samozřejmě zúčastnili předsedové nebo zástupci Českých spolků v regionech Slovenska a ústředí - ČSnS. Byli pozváni i zástupci spolků, jež zatím nespadají pod ČSnS - nově vzniklý ČS ve Staré Ľubovni a ČS Liptovský Mikuláš. Přítomné přivítal předseda ČSnS Ing. Pavel Doležal a hostům podal informaci o organizování Čechů na Slovensku a o činnosti Českého spolku. Hlavními zástupci české menšiny na Slovensku je Český spolek na Slovensku jako ústřední orgán a regionální ČS Bratislava, Trnava, Trenčín, Žilina, Martin, Zvolen, Košice. Ještě nedořešené je postavení ČS Liptovský Hrádek a Poprad, kde zemřeli předsedové. Všechny České spolky jsou samostatnými právnickými osobami, o peněžní dotace žádají Úřad vlády SR a Ministerstvo zahraničních věcí ČR. Na významnější projekty příležitostně žádají finance i od Vyšších územních celků nebo Městských úřadů. Finančním zdrojem jejich činnosti jsou tyto peněžní dotace a členské členů. O činnosti jednotlivých ČS hosté si vyslechli z úst jednotlivých zástupců.

Klub Polski

Tento Klub vznikl na Slovensku v roku 1994. Tak jako česká komunita je roztroušená v různých oblastech Slovenska, tak i polská komunita. Organizovaných Poláků je v Klubu Polski asi 1000. Klub Polski sdružuje Poláky, ale i příznivce této menšiny Po l. kongrese Poláků v roku 1994 vznikly Kluby v Bratislavě, Martině, Košicích, Nitře, Trenčíně, Dubnici nad Váhem a Žilině.

V současnosti pracují Kluby v Bratislavě, Košicích, Dubnici, Nitře, Trenčíně a Polonius v Žilině a v Martině. Hlavním posláním této menšiny je propagace polské kultury. Z nejznámějších akcí jsou Dny polské kultury v Košicích, Dubnické dny přátelství, Koncertní dny v Nitře a v Bratislavě, v Trenčíně akce Přátelství bez hranic.

Přiblížit polskou kulturu svým potomkům, ale i ostatním, provádějí známými Workshopy (různé formy vzdělávacích aktivit). V rozhlase jsou vysílány relace i pro tuto národnostní menšinu. V Košicích tato menšina se každý rok prezentuje na Večeru národnostních menšin.

Co se týká školství, zájem je stále menší. Polské školy v Bratislavě a v Nitře byly financovány z Polska.

Menšina vydává měsíčník Monitor Poloniny. Problémy mají, jako i ostatní menšiny na Slovensku, s poskytováním dotací – k získání dotace je potřebné mnoho potvrzení, žádosti včetně složitého struktuovaného rozpočtu, žádosti jsou velmi složité a rozpočet je těžko dodržet, jelikož se dává s velkým předstihem. Taktéž samotná finanční dotace po schválení přichází pozdě (červenec). Ale to jsou opravdu bolestivé problémy každé menšiny na Slovensku.

Klub Polski v Košicích na Semináři zastupovala jeho předsedkyně Urszula Szabados, která je i spolupracovnicí Košického rozhlasu a televize. Komunita má stránku www.polonia.sk.

Kontakt na předsedkyni Klubu Polski v Košicích urszula.szabadosova@gmail.com

Obec Slovákov v Českej republike

Obec Slováků v České republice byla zaregistrovaná 29. 12. 1992. Členy tohoto občanského sdružení jsou občané slovenské národnosti a jejich sympatizanti. Obec Slováků zastřešuje tyto regionální Obce Slovákov (ROS): Praha, Karviná, Kroměříž, Kladno, Tábor, Plzeň, Karlovy Vary, Sokolov, Třinec. Stříbro, Teplice a Kopřivnice. Obec Slováků podle posledních údajů má v ČR 1 700 členů.

Předseda vrcholové organizace Obce Slováku je doc. PhDr Jaromír Slušný, CSc. Obec Slovákov má zastoupení v mezinárodním Svetovom združení Slovákov v zahraničí. Počet akcí v roce je za celou Obec kolem 100.

Obec Slováků vydávala časopis Korene. Je to vlastně první slovenský časopis vydávaný v Čechách. Vychází už 19 let. Opisuje život slovenské menšiny v Čechách, významné slovenské osobnosti žijící v Čechách, ale i na Slovensku, různé události na Slovensku, seznamuje s různými zajímavostmi kulturními, politickými, přírodními na Slovensku. Časopis má velkou oblibu. Vloni však došlo k situaci, kdy pražská ROS strhla na sebe dotaci MK ČR na vydávání časopisu a na základě toho začala vydávat vlastní časopis, takže od té doby jsou Korene vydávány pouze v internetové podobě.

Mezi nejvýznamnější akce OS v ČR patří každoroční mezinárodní folklorní festival Jánošíkův dukát, který se koná v srpnu v Rožňově pod Radhoštěm, udělování ceny Mateje Hrebendy. Cena je udělována každý rok – jednomu Slovákovi a jednomu Čechovi za posílení přátelských vztahů mezi Čechy a Slováky. Pravidelně se konají besedy na Slovenském institutu v Praze, ale rovněž další besedy a semináře, např. veřejné slyšení ke sčítání lidu v ČR, které se uskutečnilo na půdě Senátu ČR.

Hlavním nositelem menšinové činnosti jsou regionální organizace, které konají kulturní, zájezdové, turistické aktivity a různé přednášky. Předmět činnosti této menšiny v Čechách je obdobný jako na Slovensku české menšiny.

Jako problém uvedl předseda velkou administrativní náročnost potřebnou k získání finančních prostředků. Finančně jsou podporování ze Slovenska z vládního Úradu pre Slovákov žijúcich v zahraničí a to na činnost v oblasti vzdělávání, vědy, kultury, informací a medií. Od orgánů ČR granty za poslední období Obec Slováků nedostala.

Dalším problémem je asimilace Slováků, rostoucí věk členů a určitá vnitřní roztříštěnost mezi částí slovenských národností sdruženími Slováků v Čechách (hlavně v Praze).

Předseda reg. organizace z Karviné Mgr. Krňávková referovala o aktivitách v tomto regionu. Pracují od rok 1994. Mají 165 členů. V Karviné byla jediná slovenská škola v ČR, avšak pro nezájem v roku 1999 zanikla. Každý měsíc mají nějakou akci, pořádají také Slovenský ples. Jsou finančně podporováni i dotací od města a kraje. Snaží se pracovat i s dětmi a to v rámci Odpoledne poezie, kde se účastní děti i jiných národnostních menšin.

Za regionální Obec Slováků vystoupila její místopředsedkyně paní Janíková. Tato organizace vznikla v roku 2005 a má 60 členů. Mimo řady společenských akcí, organizuje také např. zájezd na folklorní festival Jánošíkův dukát v Rožňově pod Radhoštěm. O svých aktivitách referují na vlastní webstránce.

Zástupci Obce Slovákov vyjádřili své přání, že by velmi přivítali spolupráci mezi Obcou Slovákov a Českým spolkem na Slovensku. Hlavně by byly ideální podmínky na spolupráci příhraničních regionů Čech a Slovenska.

Kontaktními osobami jsou:
Obec Slovákov v ČR:
doc. PhDr Jaromír Slušný, CSc.
Regionálna Obec Slovákov Karviná:
Mgr.Vilma Krňávková
Regionálna Obec Slovákov Kopřivnice:
Anna Janíková

V závěru jednání se účastníci shodli, že při své práci na prvním místě mají menšiny pěstování sounáležitosti ke svému národu jazykem, kulturou, tradicemi a především láskou v srdci. Jelikož jsme však zároveň příslušníky určitého státu, musíme pěstovat i vzájemnost naší menšiny s majoritní společností toho státu.

Seminář dal účastníkům nové podněty k činnosti, možnosti vzájemné spolupráce.

Miluše Babjáková

Po roce opět v Žiarské dolině

Krásné letní počasí letošního září zlákalo množství našich členů a příznivců na 15. setkání české menšiny a jejich příznivců v krásných slovenských horách – Západních Tatrách a uctění památky obětí těchto hor v sobotu 17. září 2011. Účastníků bylo opravdu hodně. Už tradičně autobus na nádraží v Liptovském Mikuláši čekal na naše turisty z Považí, aby je odvezl do ústí Žiarské doliny. Ze Žiliny letos přišlo méně účastníků, ale mezi nimi asi nejstarší účastník 88 letý pan Ing. Protivínský. Turisté z Martina jako vždy počtem účastníků nezklamali. Samozřejmě, že domácí z Liptova byli zastoupeni v hojném počtu. Z východního Slovenska - z Košic přijel plný autobus turistů a letos poprvé mezi nás zavítali autobusem i Češi ze Staré Lubovně.

Sešlo se nás tedy více než sto. V ústí doliny nás už tradičně přivítala řízná dechovka, takže nástup do doliny byl veselý. Určitě se potěšili i návštěvníci, kteří nepatřili k nám. Aby jim při výstupu vyhrávala dechovka, to se stává málokdy.

Naše účastníky záměrně nazývám turisty. Ona to není lehká cesta vyšlapat 6 km do sice mírného, ale stále prudšího kopce. Před vámi se dlouhou dobu ukazuje krásná Žiarská chata. Ta se časem stále přibližuje, ale vy ne a ne tam už být. A všichni víme, že naši členové už nepatří k těm nejmladším, ale turistický duch Čechů se nezapře.

Po občerstvení na chatě – kotlíkový guláš, česnečka, čočková polévka, ale určitě i něco na zahřátí – jsme se shromáždili nad chatou na symbolickém hřbitovu. Počáteční hlas trubky pod majestátním Baníkovem, báseň paní Žákovičové z Liptovského Mikuláše, slavnostní řeč tajemnice Českého spolku na Slovensku paní Babjákové, to vše navodilo slavnostní atmosféru k uctění památky obětí Západních Tater. Kolektivní zpěv písní „O hřebíčku zahradnický“ a „Čechy krásné, Čechy mé“ umocnilo vzpomínání a nenechalo jediného účastníka lhostejného. Před námi stál velký dřevěný kříž se zvonem a kolem něho 122 pomníčků obětí těchto krásných hor. Po položení kytic a kahánků slavnostní program ukončil předseda Českého spolku na Slovensku Ing. Pavel Doležal poděkováním organizátorům a všem účastníkům za návštěvu a za zdolání náročného pochodu dolinou.

Z krásné loučky pod hřbitovem uprostřed hor se opravdu nikomu nechtělo odejít. Tvořily se debatující skupinky. Čechům z Liptova to nedalo a v klíně majestátných hor si zazpívali pár českých písniček. Ti zdatní se pustili ještě výše do hor – k vodopádu pod Baníkovem.

Cesta dolu dolinou byla sice lehčí, ale museli jsme se často otáčet a dívat se na krásné hory, které v tento den byly skutečně výstavní. Nemohli jsme se nabažit této krásy.

Ti, co se akce letos nezúčastnili, mohou litovat. Málokdy se tak počasí a setkání vydaří. Ale doufejme v příští rok a těšme se na shledání. Fotografie z letošního setkání, které najdete na našich internetových stránkách http://cske.sk Vás určitě zlákají.

Miluše Babjáková
foto: Pavel Krauz z ČS Košice a Svatopluk Pach z ČS Žilina

Cyklus o českých hudebních skladatelích – Zdeněk Fibich

Po letní přestávce sešlo se v našem společenském klubu 26 zájemců o přednášku, která představila hudebního skladatele Zdeňka Fibicha. Jeho životem a dílem nás provázel pan Jiří Novotný – oblíbený náš „učitel“ v oblasti hudby. O hraní ukázek z Fibichova díla se postarala jeho manželka a výběr z díla byl opravdu nejvýstižnější. Zdeněk Fibich byl vedle Bedřicha Smetany a Antonína Dvořáka nejvýznamnějším českým skladatelem 2. poloviny 19. století. A dá se říci i jedním z nejvíce hraných. Zvláště se o to zasloužila druhá část symfonické básně V podvečer – velmi známý Poem.

Trochu si zopakujme fakta z jeho života. Narodil se v roce 1850 ve Všebořicích v rodině lesníka. Jeho první životní dojmy byly z lesních tišin, což se později projevilo v literárních začátcích a samozřejmě v charakteru jeho hudební tvorby. Hudební talent mladého Fibicha objevil jeho strýc. Po studiích na gymnáziu ve Vídni pokračuje ve studiích v Lipsku. Hluboký dojem na něho zanechal J. Š. Bach a R. Schumann. Jako 18-letý studuje v Paříži a později v Praze. V roce 1873 se oženil, učí hudbu ve Vilně. Tam mu umírají dvojčata a manželka. Vrací se do Prahy a v roce 1875 se znovu ožení se sestrou první manželky Bety Hanušovou, která je známou zpěvačkou. V roce 1875 až 1878 je zaměstnán jako 2. dirigent v Prozatímním divadle v Praze. Za svého života Fibich nejvíce působí v Praze, kde se věnuje komponování a výuce hudby. Zemřel v pouhých 50 letech v Praze a je pochován na Vyšehradském hřbitově.

Fibichovo dílo je rozmanité. Složil 8 oper, 6 symfonií, melodramata, 376 skladbiček pro klavír. Z tohoto jeho velikého a rozmanitého díla jsme se zaposlouchali do části z nejznámější opery Nevěsta messinská.

Vyslechli jsme také část symfonie „Adagio“, ve které je cítit vzpomínka a smutek za rodným krajem, další „Allegro moderato“ zase zpívá radostí.

Největším zážitkem odpoledne byl poslech melodramatu „Vodník“ s recitací Jiřího Třísky. Zážitek nejlépe vyjádřil Ing. Sedlatý. Jako osoba zaměřená v životě na technické směry zásluhou naších hudebních přednášek a přehrávek nalézá stále něco nového v hudbě. A o to nám vlastně jde a jsme rádi, že o naše přednášky je stále větší zájem.

Miluše Babjáková

ilustrační obrázky z internetu

Dílnička – zhotovení podzimních dekorací

Ve společenském klubu jsme se 6. října 2011 sešli v opravdu hojném počtu. Ing. Gregorek donesl potřeby pro zhotovení podzimních dekorací. Vysvětlil postup, upozornil na chyby, kterých se nemáme dopustit a už začala práce. Každý podle své fantazie si vybíral z podzimních větviček a tvořil podle svého gusta. Pan Gregorek radil. Podle dílek účastníků bylo hned vidět, že každý má jiný vkus.

Do svých domovů si nesli účastníci velmi pěkné věci, které se velice podobali některým v obchodech. A přišli jsme na to, že to není vůbec těžké, ale chce to fantazii. Více fotografií z tohoto odpoledne najdete na našich internetových stránkách http://cske.sk.

Miluše Babjáková

foto: Jiří Gregorek

Stříbrný e-vítr | časopis Českého spolku v Košicích | Tištěné vydání vybraných článků z webové stránky www.cske.sk |
Redakční rada: Miluše Babjáková, Jiří Gregorek, Bohuš Kaman, Pavol Kraus, Blanka Sedlatá, Erika Schmidtová, Jiří Zaťovič |
jazyková úprava: Erika Schmidtová | grafická úprava: Jiří Zaťovič | vytiskla: Tlačiareň CASP, s.r.o. Košice |
Vydáno pro vnitřní potřebu členů Českého spolku |
Realizováno s finanční podporou Úřadu vlády SR - Program Kultura národnostních menšin 2011